

ЗАТВЕРДЖЕНО
Методичною радою
університету
від 26.02.2020
(протокол №5)

Силабус
навчальної дисципліни
Основи психоаналізу
2025-2026 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: Психологія.
Спеціальність: 053 Психологія
Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Рівень вищої освіти: I рівень

Викладач	Артем Полуляхов
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/opp-053-psykholohiia-bdpu.pdf
Контактний тел.	+380956172371
Е-mail викладача:	gattoukrainesony@gmail.com
Графік консультацій	Індивідуальний

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3/90	18	18	54	залік

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова:

психоаналіз, класичний психоаналіз З. Фрейда, топографічна та структурна модель психіки, несвідоме, сновидіння, аналітична психологія К.Г. Юнга, архетипи, індивідуалізація, Ж. Лакан, три реєстри психіки, дзеркальний етап, психоаналітична діагностика, ОПД-2.

Мета курсу:

надати студентам системні знання з основ психоаналізу, його класичних та сучасних напрямів; ознайомити з ключовими теоретичними концепціями та практичними інструментами психоаналізу; сформуванню здатності застосовувати психоаналітичні підходи для розуміння внутрішніх конфліктів, сновидінь, розвитку особистості та клінічної практики.

Предметом вивчення є:

- основні концепції класичного психоаналізу З. Фрейда (несвідоме, структура психіки, психосексуальний розвиток, теорія потягів);
- психоаналітичне розуміння сновидінь;
- аналітична психологія К.Г. Юнга (архетипи, колективне несвідоме, індивідуалізація);
- ідеї Ж. Лакана (дзеркальний етап, три реєстри, мова як структура несвідомого);
- психоаналітична діагностика та ОПД-2.

Основні завдання курсу:

- сформуванню знання про предмет і категорії психоаналізу та його історичний розвиток;

- ознайомити з класичними теоріями Фрейда: топографічною і структурною моделями психіки, психосексуальними стадіями, роллю потягів;
- розкрити значення сновидінь у психоаналізі, показати механізми «роботи сновидіння» (згущення, зміщення, символізація);
- представити концепції Юнга (архетипи, колективне несвідоме, Самість, Персона, Тінь, Аніма/Анімус, індивідуація);
- ознайомити з основними положеннями лаканівського психоаналізу (дзеркальний етап, три реєстри, поняття «бажання іншого»);
- сформувані практичні навички застосування психоаналітичної діагностики (OPD-2, діагностичне інтерв'ю, аналіз конфліктів, перенесення і контрперенесення).

Результати навчання за навчальною дисципліною:

Знати:

- історію становлення та розвитку психоаналізу;
- ключові поняття класичного психоаналізу (несвідоме, структура психіки, потяги, психосексуальний розвиток);
- особливості теорії сновидінь Фрейда, механізми роботи сновидіння;
- основи аналітичної психології К.Г. Юнга, поняття архетипів і колективного несвідомого;
- ідеї Ж. Лакана (уявне, символічне, реальне, дзеркальний етап, об'єкт а);
- структуру і цілі операціоналізованої психодинамічної діагностики (OPD-2).

Вміти:

- застосовувати метод вільних асоціацій у практичній роботі;
- інтерпретувати сни з позицій психоаналізу (виділяти маніфестний і латентний зміст, визначати механізми роботи сновидіння);
- аналізувати поведінку й внутрішні конфлікти клієнтів через призму моделей Фрейда і Юнга;
- використовувати поняття архетипів та індивідуації для роботи з клієнтами;
- застосовувати лаканівські концепції для розуміння ролі мови та символічних структур у психіці;
- проводити базове психоаналітичне інтерв'ю, орієнтуватися в осях OPD-2;
- оцінювати перенесення, контрперенесення та діагностувати основні внутрішні конфлікти.

Основні компетентності і результати навчання згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№	Програмні компетентності	Результати навчання
ЗК 1	Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності	Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових і практичних підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності
ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога практичного	Розуміти закономірності та особливості розвитку й функціонування психічних та соціальних явищ і феноменів у контексті вирішення професійних завдань
ЗК 3	Здатність генерувати нові ідеї	Вміти гнучко, креативно, нестандартно мислити, продукувати нові ідеї та підходи до розв'язання професійних завдань
ЗК 4	Здатність дотримуватися законодавчих і етичних норм у	Знати та діяти на основі нормативно-правових актів і положень законодавства, що регулюють

	професійній діяльності	професійну діяльність психолога, дотримуватись етичних норм при наданні психологічної допомоги
ЗК 5	Здатність формувати та розвивати конструктивні стосунки з іншими з повагою до унікальності	Демонструвати уміння взаємодіяти з особами, що мають культурні, гендерно-вікові особливості, з гетерогенними групами на засадах емпатії, толерантності й поваги
СК 5	Здатність організувати та реалізовувати просвітницьку та профілактичну діяльність для різних категорій населення у сфері психології	Здійснювати просвітницько-профілактичну роботу відповідно до запиту; отримувати зворотній зв'язок, оцінювати її якість
СК 6	Здатність до ефективного міжособистісного спілкування у процесі тренінгової діяльності	Вміти використовувати різноманітні моделі тренінгової взаємодії, організувати ефективне міжособистісне спілкування, здійснювати зворотній зв'язок; демонструвати навички соціально-психологічного впливу на особистість і групу; застосовувати засоби для забезпечення соціально-психологічного благополуччя суб'єктів взаємодії.
СК 7	Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності	Оцінювати ступінь складності завдань діяльності, вміти оперативно вирішувати виникаючі проблеми та самостійно приймати рішення, розробляти достатню кількість їх альтернативних варіантів, обирати оптимальні рішення та нести відповідальність за їх реалізацію
СК 8	Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.	Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою; демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення задля визначення власної спеціалізації в тренінговій діяльності; впроваджувати засоби запобігання розвитку особистісних та професійних деформацій.

Зміст курсу

Змістовий модуль 1. ОСНОВИ ПСИХОАНАЛІЗУ

Лекція 1. Вступ до психоаналізу

Психоаналіз як наукова школа. Історичні передумови виникнення. Метод вільних асоціацій. Несвідоме як ключова категорія.

Лекція 2. Біографія та становлення психоаналізу (Фройд)

Життєвий шлях Фройда. Формування психоаналізу як напрямку. Соціокультурні умови появи психоаналізу. Опір психоаналізу в наукових колах.

Лекція 3. Топографічна та структурна моделі психіки (Фройд)

Топографічна модель (свідоме, передсвідоме, несвідоме). Структурна модель (Ід, Его, Супер-его). Захисні механізми психіки. Конфлікти між рівнями психіки.

Лекція 4. Теорія потягів і психосексуальний розвиток (Фройд)

Лібідо: Ерос і Танатос. Стадії психосексуального розвитку. Едипів комплекс. Значення дитинства для розвитку особистості.

Лекція 5. Теорія сновидінь за З. Фройдом

«Сновидіння – королівська дорога до несвідомого». Маніфестний і латентний зміст сновидіння. Механізми роботи сновидіння: згущення, зміщення, символізація. Приклад: сон про ін'єкцію Ірми.

Лекція 6. Знайомство з аналітичною психологією К.Г. Юнга

Відмінності між Фройдом та Юнгом. Колективне несвідоме. Архетипи та їх прояви. Процес індивідуалізації.

Лекція 7. Структура психіки за К.Г. Юнгом

Его, Самість, Персона. Тінь, Аніма та Анімус. Архетипи в міфах і культурі. Ризики занурення в несвідоме.

Лекція 8. Психоаналіз і Жак Лакан

Біографія та інтелектуальні впливи. Дзеркальний етап розвитку «Я». Три реєстри Лакана: Уявне, Символічне, Реальне. «Несвідоме структуроване як мова». Поняття «бажання іншого».

Лекція 9. Психоаналітична діагностика

Історія створення OPD-2. П'ять осей діагностики: суб'єктивне переживання, відносини, конфлікти, структура, психосоматика. Перенос і контрперенос у діагностиці. Приклад психодинамічного інтерв'ю (Н. Мак-Вільямс). Практичне застосування OPD-2.

Методи навчання: В умовах кредитної технології навчання найбільш ефективними є методи, спрямовані на формування активної позиції здобувачів вищої освіти, активізацію та стимулювання їх навчально-пізнавальної і пошукової діяльності:

Словесні: лекції (тематична/проблемна), пояснення, проблемна бесіда, дискусія, диспут, мозковий штурм тощо.

Наочні: пояснювально-ілюстративний метод, показ і обговорення навчальної презентації тощо.

Практичні: метод кейса, метод портфоліо, метод моделювання практичних ситуацій, розв'язування психологічних задач, професійно-зорієнтованих ситуацій, ігри (ділові, рольові, симуляційні), робота в малих групах, виконання практичних вправ тощо

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Своєчасне виконання практичних завдань та самостійної роботи є обов'язковим. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Відпрацювання тем курсу, що були пропущені або не підготовлені, відбувається на консультаціях згідно графіку.

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання норм академічної доброчесності є загальною вимогою для студентів БДПУ згідно з Положенням про академічну доброчесність

у БДПУ. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При повторних порушеннях, беручи до уваги моральний аспект проблеми, до студента можуть бути застосовані дисциплінарні заходи.

Політика щодо відвідування. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають лекційні та практичні заняття курсу. За об'єктивних причин (хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: Вивчення курсу передбачає використання ТЗН (ноутбук тощо), офіційних каналів зв'язку (Viber, Google, Zoom, Skype, електронна пошта тощо) та освітніх платформ (MOODLE та ін.).

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролю. Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних під час поточного та підсумкового контролю і максимально складає 100 балів.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активність студентів, відповіді на питання, обговорення дискусійних та додаткових питань, виконання практичних завдань та самостійної роботи.

Підсумковий контроль відбувається у формі заліку.

Рейтингові бали за виконання різних видів навчальних завдань

1. Відповідь та активність на практичному занятті - до 10 балів.

10-9 балів - систематичні та глибокі знання програмового матеріалу з теми; послідовне, логічне та повне розкриття змісту питань; вільне володіння термінологією; наведення прикладів; правильні відповіді на додаткові питання; правильне виконання всіх запропонованих практичних завдань; висвітлювання додаткової наукової інформації (виступи, презентації).

8-7 балів - систематичні та глибокі знання програмового матеріалу з теми; послідовне, логічне та повне розкриття змісту питань; вільне володіння термінологією; наведення прикладів; правильні відповіді на додаткові питання.

6-5 балів – знання програмового матеріалу з теми, розкриття змісту питань не в повному обсязі, володіння термінологією, несуттєві помилки при відповідях на додаткові питання, виконання всіх запропонованих практичних завдань з окремими помилками.

4-3 бали - прогалини у знаннях програмового матеріалу з теми, помилки у розкритті змісту питань, труднощі у розкритті змісту основних понять теми, незначна активність при обговоренні теоретичних питань теми та виконанні практичних завдань.

2-1 бали – прогалини у знаннях програмового матеріалу з теми, нездатність самостійно розкрити зміст питань та основні поняття теми, помилки при відповідях на питання, відсутня активність на практичному занятті.

2. Виконання самостійної роботи - до 5 балів.

5 бали – сучасне розуміння проблеми, послідовне, логічне та повне виконання завдань самостійної роботи, творчий підхід до їх виконання, аргументовані висновки, використання додаткової наукової інформації.

4 бали – розуміння проблемної теми, послідовне та логічне виконання завдань самостійної роботи, аргументовані висновки.

3 бали - виконання завдань самостійної роботи не в повному обсязі, з окремими суттєвими помилками, наявність окремих висновків.

2-1 бал – виконання завдань самостійної роботи не в повному обсязі, з суттєвими помилками, відсутність висновків.

3. Написання есе - до 10 балів.

3 бали - сформульовано тезу, яка презентує власну, незмінну впродовж усього викладу позицію щодо порушеної у завданні проблеми.

3 бали - подано розвиток власної думки, наведено доречний і переконливий аргумент (доказ, підстава для обґрунтування, підтвердження висловленої тези), який пов'язує тезу з прикладами.

3 бали – наявність висновку, що відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів.

1 бал – наявність логіки викладу, цілісності й послідовності думки.

Примітка. У разі отримання здобувачами неформальної (тренінги, майстер-класи, семінари, вебінари та ін.) та інформальної освіти (відеолекції, медіа-консультації, читання спеціалізованої літератури та ін.), її результати зараховуються згідно з темами, передбаченими даною робочою програмою, при наявності відповідного документа (сертифіката).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
80-89	добре	
65-79		
55-64		
50-54	задовільно	
35-49	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел

Основні:

1. Фройд З. Тлумачення снів. Київ : Основи, 2020. 512 с.
2. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Харків : Фоліо, 2019. 384 с.
3. Фройд З. Психологія сексуальності. Київ : Юніверс, 2018. 240 с.
4. Юнг К. Архетипи колективного несвідомого (фрагменти). Київ : Либідь, 2017. 300 с.
5. McWilliams N. Psychoanalytic Diagnosis. 2nd edition. New York : Guilford Press, 2011. 426 p.
6. Давуан Ф. Французька школа психоаналізу. Львів : Видавництво УКУ, 2021. 212 с.
7. Фромм Е. Мистецтво любові. Київ : Наш Формат, 2017. 192 с.
8. Фромм Е. Психоаналіз і політика. Київ : Дух і Літера, 2019. 220 с.
9. Фромм Е. Психоаналіз і соціологія. Київ : Юніверс, 2018. 256 с.

Допоміжні:

1. Яценко Т. С. Глибинна психокорекція : навч.-метод. посіб. Київ : Либідь, 2015. 368 с.
2. Кочюнас Р. Основи психологічного консультування. Київ : Академвидав, 2017. 368 с.
3. Frankland A. The Routledge Handbook of Psychoanalytic Political Theory. London : Routledge, 2019. 400 p.
4. Fonagy P., Target M. Psychoanalytic Theories: Perspectives from Developmental Psychopathology. London : Routledge, 2003. 328 p.
5. Mitchell S. A., Black M. J. Freud and Beyond: A History of Modern Psychoanalytic Thought. New York : Basic Books, 2016. 320 p.
6. Hinshelwood R. D. Clinical Klein. London : Routledge, 1994. 260 p.
7. Коллер Ю. Психоаналіз ХХ століття : лекції та нариси. Київ : Дух і Літера, 2018. 280 с.
8. Панок В. Г. Психологічна практика: теорія і методи. Київ : Ніка-Центр, 2016. 272 с.

Інтернет-ресурси:

1. <https://library.bdpu.org.ua/> — Бібліотека БДПУ
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> — Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
3. <http://nplu.org/> — Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
4. <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe>
C21COM=F&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB — Електронна бібліотека «УКРАЇНІКА»
5. <https://zounb.zp.ua/> — Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека
6. <https://kdket.lcloud.in.ua/ebook/224> — Навчальна хмара. Електронні підручники